

Nr 644

Av herrar **Antonsson** och **Hansson** i Önnarp, i *anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 25, angående godkännande av Sveriges anslutning till konventionen angående upprättandet av Europeiska frihandelssammanslutningen, m. m.*

Genom Sveriges anslutning till Europeiska frihandelssammanslutningen (EFTA) aktualiseras bl. a. frågan om hur riksdagen på lämpligt sätt skall kunna följa utvecklingen inom sammanslutningen. Enligt vår mening lägger gällande riksdagsordning vissa hinder i vägen för ett ändamålsenligt tillvägagångssätt härvidlag, varför en prövning bör komma till stånd vid de överväganden om vår författning som för närvarande pågår.

Den internationella ekonomin och utrikeshandeln har en mycket betydande inverkan på förhållandena i vårt land. Genom tillkomsten av EFTA förstärkes denna inverkan. EFTA kommer att medföra återverkningar icke endast för enskilda näringsgrenar utan för hela näringslivet och för samhällsekonomin över huvud taget. Den allmänna bedömningen av samhällsekonomin ligger i sin tur till grund för både finanspolitiken — inbegripet budgetens balansering o. d. — och penningpolitiken samt för olika åtgärder som gäller näringslivet och arbetsmarknaden. Många av riksdagens ställningstaganden blir sålunda berörda.

Man avser därjämte att vidga det ekonomiska samarbetet och avlägsna olika handelshinder utöver EFTA:s nuvarande omfattning. Även på andra håll, t. ex. inom ramen för GATT, pågår strävanden att åstadkomma en liberalisering av den internationella handeln. Vår utrikeshandel torde komma att fortsätta att öka — såväl absolut som relativt sett — vilket även, om man bortser från liberaliseringssträvandena, kommer att medföra ökad inverkan utifrån. Till avsevärd del har denna inverkan — dock inte i fråga om internationella konjunktursvängningar — kunnat balanseras genom tullar o. d. samt i vissa fall genom kvantitativa regleringar. Vid en liberalare handel blir inte detta möjligt, utan man måste mera lita till åtgärder inom den allmänna ekonomiska politiken och inom näringspolitiken.

Dessa omständigheter kommer att i hög grad beröra statsmakternas ställningstaganden i ekonomiska frågor. Riksdagen måste få möjlighet att på ett tillfredsställande sätt ta del av och i sitt arbete beakta nämnda omständigheter. Tillkomsten av EFTA gör det vidare nödvändigt att riksdagen lämnar

relativt vidsträckta bemyndiganden. Skall då icke riksdagen åsidosättas, fordras att den beredes tillfälle att följa EFTA:s utveckling, ange riktlinjer för svenska ståndpunktstaganden och vidtaga åtgärder för att främja det svenska näringslivet.

Enligt vår mening bör detta ske genom att Kungl. Maj:t årligen lämnar en redogörelse för vad som under närmast föregående år förekommit inom EFTA. Redogörelsen skulle kunna lämnas i anslutning till finansplanen, där den skulle ingå i sitt naturliga sammanhang. I finansplanen lämnas nu redogörelse för den internationella ekonomiska utvecklingen och för den ekonomiska utvecklingen inom landet. I det senare ingår ett avsnitt som gäller utrikeshandeln. I nationalbudgeten, som fogas som bihang till finansplanen, återspeglas detta i utförligare redogörelser innehållande bl. a. vissa statistiska uppgifter. Redogörelse för EFTA skulle kunna infogas i detta sammanhang. Då emellertid vårt lands engagemang i EFTA kommer att medföra inflytelser utifrån av en annan art än av utrikeshandel i övrigt, och då dessa inflytelser måste mötas på ett annat sätt, synes en separat redogörelse och mera utförlig redogörelse i anslutning till finansplanen vara att föredraga. Det väsentligaste i sammanhanget är emellertid den behandling som finansplanen och en sådan redogörelse kan bli föremål för i riksdagen.

De utskott som främst beröres av hithörande ekonomiska frågor är statsutskottet, bevillningsutskottet, bankoutskottet och jordbruksutskottet. Bevillningsutskottet åligger att bereda alla dit från kamrarna hänvisade frågor, som angår föreskrifter om bevillnings utgörande. Till dessa frågor hör bl. a. de s. k. speciella bevillningarna, i vilka tullavgifterna ingår. Bankoutskottet tillkommer att meddela utlåtanden och avge förslag om bl. a. sådana frågor om det ekonomiska livets och särskilda näringsgrenars organisation och förhållanden, vilka ej är av beskaffenhet att bära av annat utskott behandlas. Till den del frågor rörande näringsgrenars organisation och förhållanden ej behandlas av bankoutskottet, behandlas de av jordbruksutskottet, som i detta avseende har en mot bankoutskottet svarande ställning. Vad det gäller frågor om anslag till näringsgrenarna behandlas dessa av statsutskottet och av jordbruksutskottet.

Det är emellertid en anmärkningsvärd brist, att finansplanen inte blir föremål för reell utskottsbehandling. Vad som redovisas i dessa handlingar är av sådan art, att det måste komma med i bedömningen vid alla de ställningstaganden som i vederbörande utskott sker i de frågor som här berörts. Redan under nu rådande omständigheter är det otillfredsställande, att t. ex. bankoutskottet, som är riksdagens utskott för penningpolitiska frågor, icke har att närmare befatta sig med de i finansplanen redovisade ekonomiska förhållandena. De ändrade betingelser för näringsgrenarna, som är att vänta som en följd av EFTA, kommer att göra denna ordning ännu mindre tillfredsställande. Likaså torde den nuvarande ordningen med bankoutskottet som organ för vissa näringars organisation och förhållanden, men med stats-

utskottet som organ för anslag rörande dessa näringsgrenar, komma att te sig mindre lämplig.

I sitt nyligen framlagda betänkande har budgetkommittén uppmärksammat dessa spörsmål, ehuru man av förklarliga skäl sett dem mera ur rent budgetär synpunkt. Kommittén föreslår, att en av företrädare för vederbörande utskott sammansatt budgetdeputation skall behandla finansplanen och avge omförmälan härom. Denna omförmälan skall sedan läggas till grund för en finansdebatt i kamrarna under riksdagens första skede och därjämte ligga till grund för och beaktas vid den fortsatta behandlingen av budgetfrågorna.

Genom en sådan ordning, och om redovisning för EFTA anslutes till finansplanen, skulle de önskemål vi här framfört i viss mån tillgodoses. Dock förefaller det lämpligt att inte åtgärderna stannar härvid. Det bör prövas om man inte genom en ändring av arbetsfördelningen mellan utskotten skulle kunna få en mera logisk och konsekvent indelning av ärendena.

Dessa spörsmål om riksdagens handläggning av de ekonomiska frågorna har länge haft viss aktualitet. Den ekonomiska utveckling, som är att vänta vid fred och relativ avspänning, gör det ännu mera angeläget med en mera ändamålsenlig ordning. Enligt vår mening bör detta spörsmål bli föremål för prövning så snart ske kan. Budgetkommitténs betänkande torde bli föremål för ytterligare överväganden inom Kungl. Maj:t, varvid vad vi här anfört särskilt bör kunna beaktas. Självfallet beröres dessa frågor också i mycket hög grad av författningsutredningens arbete. Av den anledningen avstår vi att framställa något yrkande avseende formen för prövningen. Det må ankomma på Kungl. Maj:t att utse lämpligt forum härför.

Med stöd av vad ovan anförts hemställes,

att riksdagen vid sin behandling av proposition nr 25 i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla, att till prövning må upptagas frågan om sådan utformning av grundlagar och övriga berörda författningar, att riksdagens ändamålsenliga handläggning av med EFTA och med utrikeshandel och ekonomi i övrigt förknippade spörsmål möjliggöres i enlighet med motionens syfte.

Stockholm den 16 februari 1960

Johannes Antonsson

Stig F. Hansson,
i önnarp